

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (magyar tudós társaság; nemzeti játékszín; pesti cukortisztító gyár és művészeti egyesület; nemzeti gyapjútár; gömői ezüfoltat a zsidók ügyében; késmárki hírek; garanvidéki magyar olvasó egyesület; Szeberinyi szipintendens védelme a tótosodás ügyében; egri szüret; a kassai tanuló ifjuság; adakozások Hunyady Mátyás lovagszobrára; 's a t.) Portugália (folytonos pezsgés; sajtókorlátozás; 'sa t.) Spanyolország (Krisztina királyné lemondási oklevele; 'sa t.) Franciaország (Thiers jegyzéke legujabb emlékiratához; utazaháborgás; elegy; 's a t.) Törökország. Hollandia (trónbeszéd; 's a t.) Olaszország. Schweiz.

Magyarország és Erdély.

Magyar tudós társaság. — Egy névtelen izraelita Pesten, a magyar akadémia részére olly ajánlatot tett, mi szerint az ő és hitvese halála után 700 pengő ft. fizettetik a tud. társaság pénztárába; addig pedig míg él, ő maga —, halála után pedig hitvese 42 pengő fttal járul a társaság céljai előmozdításához. Pesten, october 31. 1840. D. S c h e d e l F. titoknak.

(Nemzeti játékszín.) F. hó 7ikén, szombaton nemzeti színházunkban először fog adatni bérszünettel F á n c s y rendező jutalmul „Az örült gyermeke“, dráma 5 felv., Soulié után francziából fordítá N a g y Elek a magyar tudós társaság költségén. F á n c s y egyike legszebben haladó színészeknek, neki számos élvezetdús estét köszön már a közönség, ezenkül pedig mint gondolkodó 's jó ízlésű rendező is annyi érdemet szerze magának, hogy minden magasztalást fölösleggé teszen ajánlása. A választott franczia drama nagy hatásu volt a parisi színpadokon, mi új ok arra, hogy minél számos közönség siessen a jutalmazandó érdemeit tetteleg méltányolni. —

(A pesti cukortisztító-gyár.) E' nagyszerű honi vállalat legnagyobb mértékben érdemi megfigyelmet hazánk minden ipar- 's gyár-ügyi barátjának. Mennyire emelhetik jól rendezett gyárak a nemzeti jólétet, olly tetteg, mellynek bizonyítása minden támogató okot nélkülözhet. Nem leend tehát kedvetlen dolog, ha minden honosinkat figyelmeztetjük, mennyire kötelessége minden egyes honpolgárnak a gyárak emelésére hazánkban tehetsége és ereje szerint mindent elkövetni, mit pedig leginkább azzal eszközölhetni, ha mindenki kitünőleg csak honi gyárkészítvényeket használ, 's így emelkedéseket tetteleg mozdítja elő. Különösen pedig a pesti cukorgyára nézve ajánlhatni e' buzdítást, mert ez intézet külföldiekkel is bátran kiállhatja az összehasonlítást, 's e' mellett még olcsóbbasága által is ajánlkozik. E' gyárban, Pesten újvárosi 3 koronautczában, mázsánként legjutalmasb szabott áron vásárolhatni. —

(Egyesületi gyapjútár.) A' pesti egyesületi gyapjútárba maig 489511 font gyapju érkezett; e' mennyiségből elkelt 254056 font, maradt összesen 235453 font. Pest, october 27ikén. Liedemann J. S. Fridrik. —

© G ö m ö r b e n, octob. 29: A' JELENKOR 85dik száma észrevételeket közöl a' gömői közgyűlésről irt közleményemnek zsidókat illető pontjára. Ez ügy az emberiség ügye, 's vitatkozás által csak nyerhet, azért bűnös hanyagsággal vádolnám magamat, ha azon észrevételeket szó nélkül hagyom. — A' személyemet érdeklőket mellőzve, csak arról akarom ellenemet felvilágosítani, mért nem magyaroztam, a vélekedők egyediségéből nyilatkozásaik rugótollát, azért t. i., mert nem akartam, mint ő tevé gyanúsítani, hittem, hogy a' szabadelműeknek a zsidókellen nyilatkozom tagjausztiszta szándékkal tevék, legjobb akaratjokról nem kételkedtem, de más részről ember és világismerethől merítve is, azt hiszem, hogy a' tiszta szándék 's legjobb akarat, még koránsem feltételezi az elvekeni következetességet, mellyről én szoltam. Mit a' zsidók behozatala mellett nyilatkozott egyedeokról mond, arra nincs válaszom, csak azt jegyzem meg, hogy jó ügy nem válik azért rosszá, ha tán némelyektől alacsony okokból pártoltatik, de ha általános vádja, hogy t. i.: „alig egy tizede“ cselekedett tiszta meggyőződésből 's emberiségből, igaz, azzal a' nemességre 's municipalis rendszerünkre szigoru ítéletet mondott. — „Nincs benne következetlenség, hogy sokan, bátor „a' zsidók behozatalát óhajtvá, meggyőződésüknél fogva még is a' „törvény kifejezését ön kívánságuk ellen rendelkezőnek tartották.“ Ebben tökéletesen egyetértek ellenfelemmel. Meggyőződésem szerint a' legrosszabb törvényt is, mig fenáll, szigorúan kell megtartani, mi által nemcsak a' törvény iránti tisztelet gyökeresedik megközöttünk, a' minek szükségét éreztük; de az illy szigorúság egyszersmind, ha a' törvény valóban rossz, azt türethetlenné téve, elősegítend bennünket jobbnak kivívásában. Ez őszinte nyilatkozásom után elhiszi ellenfelem, hogy azt, ki idézett s z a v a i értelmében nyilatkozott volna, soha következetlenséggel nem vádoló, — de hogy „a' zsidók behozatalát óhajtvá, kívánsága ellen“ csak a' törvény rendelkezésének hódol, az egész vitatkozás folytában így senki sem nyilatkozott. És így a' törvényre hivatkozás által víni ki magának a' következetességet, tisztelt ellenemnek csakugyan nem sikerült. — A' zsidók ellen felhordottakra általános megjegyzem, mikép én átlátom, hogy emancipáltván, sokan a' zsidók közül a' nyert szabadsággal vissza fognak élni, de ez a' dolog természetében fekszik, 's a' kötelesség alól irántuk bennünket fel nem oldhat. Évezredek óta nyomtuk el őket, vétkezünk ellenök és sértjük bennök napoként az embert, kívánhatni é okosan, hogy ennek semmi visszahatása ne legyen? Ha ok gonoszabbak (?) mint az emberi nem többi nemzetei, szánandók, okozandók pedig azok, kik őket rosszakká tevék. Mi szemökre hanyjuk, hogy elkülönítik magokat tőlünk, holott minmagunk a' tért, a' levegőt tagadtuk meg tőlök; mi kényszerítjük őket, ha éhen nem akarnak veszni, azon életmódokra, miket követnek 's ez életmódokat

bűnül rójjuk fel nekik; mi előitéletről vádoljuk őket, 's nemcsak tápláljuk, de terjeszteni is ügyekszünk ellenök a' legbotránkozottabb előitéleteket, azt hirdetvén, hogy a' zsidók keresztyéneket „csalni, rontani erénynek tartják“, a' mi rágalom; mi régi századok előtti büntetteikre hivatkozunk, jelen zsarnokságunk mentségeül, 's úgy bánunk velök, mintha isten őket nem is a' maga képére teremtette volna. Ok méltán kiálthatják nekünk: *Vom Mechte das mit uns geboren ist, Vom dem ist Leib! nie die Frage.* — Végre elősorolván ellenfelem, hogyha ezt meg amazt levetkezik a' zsidók, „akkor ugymond elhárítvák azon egyedüli akadályok, mellyek még sokat — legjobb akaratjuk „mellett is, tartóztatnak a' zsidók befogadásától.“ — Ej, ej, hát ezek az egyedüli akadályok? e' szerint az 1840:29 t. cz. csakugyan Ön előtt sem akadály? — Láttuk a' következetesség kivíhatásaért a' törvényre hivatkozott, 's ime itt a' törvénytől önkénytel eláll; — mi marad hát még fel? De ezen alapot nem is lehetett kívínia, mert ki a' gömői végzést a' törvényből akarná következtetni, annak be kellene bizonyítani, hogy Gömör megye bányaváros, vagy hely, mig ez be nem bizonyítottatik, mindig felmarad a' kérdés, vajjon e' megye jogosan cselekedett é, midőn határában lakhatást a' zsidóktól megtagadta? és okszerű volt é ezen határozatot hoznia, mellyet a' történet megsebzés ellen nem bir feltartani? — Ez félig meddig azonnal a' gyűlésben elismertetett; ugyan is a' végezés kimondatván, egy valaki azon kérdést támasztá: fenáll é tehát az 500 vagy 600 f. büntetés azok ellen, kik a' határozatot megszegve, zsidókat hoznának a' megyébe? de a' kérdés elmellőztetett. —

Besztercebánya, őszhó 27dikén 1840. Folyó évi JELENKOR 83. sz. 330. l. Különféle czim alatt „Zólyom megyei magyar tudós egyesületről“ vala szó. Minthogy azegészről kitétszik, miszerint a' tudósító ez egyesület állapotjába, mellynek még nevét sem ismeri, igen gyéren avattott be, mint azon egyesület tagja kötelességemnek tartom a' nevezett cikkben előforduló hibás és alaptalan adatokat kiigazítani. A' kérdésben levő társulat „Garanvidéki magyar olvasó egyesület“ czim alatt 1835dikben azon főczéllal lépett életbe, hogy a' besztercebányamegyebeli papoknak, kik közül sokan csekély jövedelmükből nagyobb áldozatokat tenni nem képesek, egyesült erő által főleg magyar literatúrában korszellemmel egyenlő haladhatásra kevés költséggel biztos utnyitassék szék a' társulatban a' magyar literatúra minden érdekes szüleményei — de a' külföld jelesb tüneményeinek is szorgalmas olvasása által magokat czélszerűleg művelhetvén, hivaikkal nemcsak megvaltonk szeretettel teljes törvényit, de, mi evvel igen igen megegyez, a' hazát is, főleg nyelvét, mellytől annak boldogítása leginkább függ, annál sikeresebben megkedveltethessék. — Az egyesület célja szent; de annak elérésére szükség volt azt ufolag czélszerűbben elrendezni, mit is f. é. őszelő 15dikén Szklénofürdőben tartatott ötödik gyűlésben számos lelkes tag hathatos közbenjárása eszközle. E' gyűlésben 1840/1 évre közakarattal elnöknek választott Neumann József bölcselkedés tanárja, korponai segedlelkész, kinek hazafui érzelmei, mint az egyesület fentartása, ugy törekvéseinek reménylett foganatosításaért is kezkeskednek. — A' társulat Bars, Nyitra, Thuróc és Zólyom megyékben terjed el, és két kerületre t. i. besztercebányai — és szentkeresztire osztatik fel; mindeniknek egyegy tiszte van. Elnöki hivatal csak ez évben hozatott be, kinek tisztében állandó egyesületi tagokat évnegyedenként ügyeikről, mellyeknek központosítása rá bízott, egy körlevél által értesíteni, új tagokat, mi eddig évenként csak egyszer tartatott gyűlésben felvenni, és időközben megjelent érdekes munkákat megszerzésre ajánlani; de könyveket venni gyűlési, nem választmányi határozat következtiben, vagy időközben megjelenőket több tag kívánságára elnök helyben hagyása mellett, ki azonban többségnek engedni köteles, nem elnökhöz, hanem, mint az előtt, az ügyvivőhöz tartozik. Ennek meghagyatott, hogy a' megszerzendő könyveket, mennyire lehetséges, hazai könyvárosoktól, kiknek elősegélése minden honfinak szoros kötelessége, venni iparkodják. Az egyesület jelenleg nem 28. hanem 24. tagból áll. —

Eger october 29kén. Szüretünknek vége, sőt nagyobb részint borunk pinczében van. Ki szöleit el nem veré a' jég, páratlan bősüretnek örülhet; ellenben a' jégkárosultak közül sokan csak kosárkában vitték haza egész idei termésüket. Csak közepszerű bort remélhetünk. Jelenleg egy pár hordó (6akó) 26 — 25 forinton kel; azonban a' borvevő kevés, ó borunk pedig épen nem kell. — E' hó első napjától nálunk a' marhahusfontja 11 v. kr. de valóban mondhatni olly hust eszünk, melly 5 krt sem ér. Ki egy font hust hozat, azt többnyire ekkép lehetne felosztani: 1/4 csont, 1/4 nyomtaték, 1/2 font igen rossz hus volna, ha belőle mi sem hibáznék. Valóban a' mészárosok azok, kik reánk a' legterhesebb adót mérik. (Ez nálunk is ugy van!)

Selmecz, oct. 24kén 1840. Székács urnak üdvét! Másodszor és utoljára szölitom-fel Önt, hogy a' JELENKORnak 77dik és ismét 80. és 84ik számaiban előforduló, 's a' gyóni ügyet tárgyzó cikkelyei-

re válaszolja még a következőket. A' lehetőségig röviden akarom kifejezni magamat, nehogy a' hosszas apologia rosszalásra szolgáltatson okot. 1ször „Lett dolgot nem történté tenni emberi erő felett van“, ezt én szint olly jól tudom mint Lőrinczy ur: de a' lett dolognak felfogása és előadása mindig csak alanyi (subjectiv) marad. Hogy én Gyónott a' tót üdvözlésre tótul feleltem, és a' tót istentiszteletnél a' helybeli pásztor urnak beszéde után tót oltárbeszédet tartottam, ez megtörtént, és így való: de kérdezek minden okos józanérzelmű embert, hogyan cselekedhetém másképen, ki azért jövék a' gyülekezetbe, hogy annak egyházi, vallási és erkölcsi állapotjáról és hivatalviselőinek hűségéről győződjem-meg, e' körben hasznost, és üdvöst eszközöndő? 2. Hogy Gyónott a' gazdasági 's világi kormányzás magyarul vitetik, igen jól történik 's én az illyesekbe sehol sem is avatkozám, sem soha semmit ellenök nem tevék, jól tudván, mit mindnyájunknak ura és mestere mond: Az én országom nem e' világból való. Én soha Gyónott nem voltam, és hihetőleg soha sem is leendek többé; de csakugyan innen legkevésbbé fogtam volna megtámadást várni ellenem a' nyelv miatt, mert e' tekintetben is megtevém azt mindenütt, mi tisztemhez tartozott. 3ször: Nekem nem kellett a' gyülekezetet kérdenem, vajjon tartatik e' magyar nyelven is istentisztelet; mert azt tudtam a' jegyzőkönyvből, melyet a' helybeli lelkipásztor benyújtott, 's azért nem is volt okom arról kétkedni, vajjon az igazat jegyezte e' föl. 4. Vajjon olly igen nagy bűn-e, hogy én és két útitársom, a' templomban tótul beszéltem? 'S néha, hol szükséges volt, nem beszélünk e' deákul (!) és magyarul is (?) a' nélkül hogy azt talán Lőrinczy ur hallotta volna. 5. Mi a' válasznak befejezését illeti, legyen meggyőződve Lőrinczy ur, hogy én a' világnak egy nyelvét sem, legkevésbbé pedig a' nemzetit, meg nem vetem, mert én ezt esztelenségnek 's erkölcstelenségnek tartom, — 's higye-el azt is, hogy én a' magyar nyelv terjesztése ügyében — praefiscine dixerim — többet tettem, mint a' közlő ur ellenem irt cikkelyeivel. Egyébiránt holnap Pálnak Ephesusba küldött levelének 4,22 — 32 verseiből predikálandók és épen itt találom a' 26dik verset, mellynek szavait üdvözlés gyanánt küldöm Lőrinczy urnak, kitől ezennel teljesen kibékült kebellem veszek búcsut. Sz e b e r i n y i superintendens.

K é s m á r k. Városunk az országban ultima Thule, de evang. főiskolánk által is régóta épen nem utósó helyt foglalt el, mit azon sok országos híru férfi tanusít, ki itt vagy mivel vagy mivel tetett. W e b e r, kinek emlékezetét a' lyceum mult nyári vizsgálatkor illőleg megülte, fényes alapítványa főiskolánk előtt új időszakot nyitott, mellyben az, mint megszaporodott karral, úgy megiffudott erővel is, még dicsőbb czél felé fog törekedni. Oct. 14én két új tanár iktattatott be a' convent számos tagjai 's az ifjuság jelenlétében. Felügyelő tek. K o r n i d e s István ur, szokása szerint, magyarul üdvözlötte a' két tanárt, kik bennünket sok szép, 's bátran hiszik, nem hiú reményvel kecsegtetnek. Azután tek. B e n e d i c t i János ur, mint rector, élt az alkalommal megdicsőíteni Guttenberg emlékezetét, kinek találmánya által, a' mivel Európa szélét őrző hazánk is, a' nyugati mívelődésben részesült, előbb mint tanuló, majdan mint öngondolkodó t. L ő r i n c s i k Samuel ur, a' theológiának új tanára, szólott: de rerum divinarum negligentia, nostrae aetati propria. — A' tisztelt tanár felfogta nagy hivatását, 's reménylünk igen számos ifjuba, ki lelki pásztorságra készül, ennek terhes és számos kötelességiről nemcsak tudást, de azok betöltésére elszánást is fog önteni. Korunk nem annyira közönyös a' vallás iránt, mint egyelőre látszik, hanem kevés, ki az urnak szölejében kapálgat, érti a' nemes szölemivést. Hiszük továbbá, mert a' tisztelt tanár ismeri hazánk szellemét, hogy névszerint a' tót születésü ifjak a' vissza fogja tartóztatni azon káros iránytól, mellynek kivált Pozsonyban indultak, de mellynek nekik csak tudatlanság javasolhat, mert evang. egyházunk felszámíthatatlan kárával van összekötve, számba nem vevén tulajdon veszteségüket a' danaidamunkában. Hisz a' tulvilágot meglátogató költő sem merte volna Constantinus Prophyrogen. szavait (Themat. II. könyv. 6 fejt. 25 l.) hazánkra eljövendőlni. — Egy tanuló deákul, más magyarul köszöntötte az új tanító urakat. Az ünnep másik része ebből állt, hogy a' rector az iskolai törvényeket kihirdette; a' felügyelő ur a' tanárok által tett alapítványt özvegyeik és árváik számára, 's végre ugyan az, intézetünk virágoztatására czélzó új alapítványt nyújtott be a' jegyzőnek t. i. tek. Jony Tivadar kir. táblai jegyző a' főiskolának 600 pgtot ajándékozott, melly töke kamatjának fele az iskolai év beálltával magyar munkák megszerzésére fizettetik ki, hogy azokat a' tanulók olvashassák; másik fele az iskolai év végével két egyenlő díjban azoknak adatik, kik magyar stílusban 's munkáik könyv nélküli elszavalásában fognak jeleskedni.

K Ü L Ö N F É L E. E r d ő d, (Szatmármegye) oct. 20. Az octoberi napok nálunk komorak, hidegek és esősek, 's így szöleinken nem sokat javítók; ollykor apróbb jég is esik 's derünk már ötször volt, melly azonban csak az éretlen szölelőnek ártott. A' kerti szüret már folyamatba véte-tett 's mustunk édes; a' hegyi f. hó 27dikére halasztatott: mi sikere leend e' köz megegyezésseli halasztásnak? azt az idő választja meg. Mult napokban tűz támadt egy sváb gazdánál 's nagy rémülést okozott Erdődön, de hála istennek! hamar elfojtatott. Mint pap szelidség tanítója vagyok ugyan, de szívem benső fájdalmával kénytetem nyilvánítani, hogy sok gondatlan erdői- és szomszéd helységekre nézve szükséges volna a' keményebb bánás és szorosb fenyték; ugyanis a' kémények rendszerint elhanyagolják és söpretlenek; tűzre, pipára, gyertyára nincs vigyázat; pedig mások kárán csak lehetne tanulni 's azt megbecsülni, mivel olly gazdagon megáldott az ég. Fájdalmas érzettel említjük még azt is, hogy ama' különös áldás, mellyben folyó évben részt vettünk, istenünk iránti nagyobb hála számolhatna, mint minőre sok rossz ember t e t t e i mu-

tatnak: minap több czinkos sváb czimbora az uraság pinczejét felverte 's nagymennyiségű bort orzolt el; de kinyomoztattak épen most — érdemlett büntetésüket el nem kerülendők — a' szoros vizsgálat még a' hat év előtti tolvajságokat is kipuhította; igen ügyes fürkésző volt e' tekintetben Nagy Gáspár tisz. eskütt; egy tolvajt épen azon személy árult el, mellynek puha karjai között kevés idő előtt gyönyörködött; köszönettel van e' D a l i l a iránt a' közönség, de elarúlása leczkéül is szolgál, milly jégen irt betű az asszonyi hűség! Ha ez tovább is így megyen svábja-inkkal, úgy ök a' lopásban ma holnap oláh szomszédinknál jóval nagyobb tolvajok leendnek, 's ez ugyan kevés becsületére szolgáland a' sváb Hofmannak, ki Stutgartban megjelent munkájában „a' magyar honi tótokat olly nagy tolvajoknak mondja. H — k. Kassán, oct. 4kén ünneplé a' kir. akademia, főgyumnasium és a' ns convictus az új iskolai év kezdetét. Akademiai aligazgató Bányai Mihály jeles atyáskodását neveli azon intézvénye (?) hogy mivel a' szelid nevelésű ifjut különösen jellemzi kül magaviselete is, teljes határozatba vette: hogy az ifjuság közül senki, ha szakált visel, ha csak azt le nem borotváltatja, ez évben az iskolába nem vétetik föl. (!) Oct. 9én minden iskolában a' rendes leczkék elkezdettek, sz. mise után az akademiai teremben Rauberstrauch magyar törvényt tanító ékes beszédet tartott az összesereglett tanuló ifusághoz, mellyben nemzeti nyelvünk felett nem legkedvezőbben nyilatkozott; jelesen azt még nagyon miveletlennek állította; de mi j o g g a l? azt másszorra hagyjuk. (Nemz. U.) —

(Adakozások HUNYADY MÁTYÁS lovagszobrára.) Hídk közlemény. Gy ü j t ő: Vay-Geymüller Katalin, Horváth József 4 f., Lackner Samu 1 f., Tóth János 1 f., Berkay György 1 f., Hurka István 2 f., Kiss Lajos 2 f., Márton Lajos 2 f., Horváth Pál 1 f., Bunyiray Pál 1 f., Hoffer János 1 f., Zboray Mihály 2 f., Sontosy István 1 f., Nagy Mihály 1 f., ifj. Vay Miklós 1 f., Szilágyi József 3 f., Reingraber József 1 f., Vay Lajos 5 f., Evva Ferencz 1 f., Jeney László 1 f., Vay Miklós bárónó 8 f. p. p. — Gy ü j t ő: Heuffel János, Benkó Dániel 2 f., Tamasko Samu 30 kr., Prehoffer János 1 f., Czikanek József 1 f., Matlaszkovszky Károly 30 kr., Geréb János 1 f., Vörösmarty Pál 1 f., Emper József 2 f., Koller Gábor 1 f., Zubsek János 1 f., N. N. 30 kr., Kohányi Samu 1 f., N. N. 1 f., Libonis 1 f., N. N. 30 kr., Thaly Antal 2 f., Farkas Pál 1 f., Brunner Ján. 1 f., Tóth Mihály 1 f., Javorek József 30 kr., H. J. 30 kr., Rothammer Antal 1 f., N. J. 30 kr., Heuffel János 2 f. 30 kr. p. p. Gy ü j t ő: Incedy György, Paulinyi József 1 f., Frank József 1 f., Farbaki 1 f., Kubinitz L. 1 f., Kandel Kristóf 1 f., idősb Balla Sámuel 2 f., Mányik József 1 f., Schmall Károly 1 f., Galanek D. 1 f., Titz Sámuel és fia 1 f., Juranyi Sámuel 1 f., Schmidt Pál 1 f., Feldlinka János 1 f., Mikuss Sámuel 1 f., Kovács János 1 f., Surál Sámuel 1 f., Zsiska Mihály 1 f., Krinyák János 1 f., Nyiregyház város pénztárából 5 f., Incedy György 1 f. p. p. — Gy ü j t ő: Özv. Majthenyi-Beniczyk Mária. Özv. Majthenyi Pálné-Beniczyk 25 f., Beniczky Terézia-Majlath 5 f., Bujanovics Mina-Beniczyk 5 f., Bujanovits Sándor 5 f., özv. Tarródy-Revitzky 10 f., Schneszlitzky József 1 f., Szabó sz. Hich assz. 1 f., Hegedüs István derki plebános 1 f., Filo József 1 f., Majthényi Anna 1 f. 20 kr., Hegedüs Antal 2 f., ifj. Aszalay László 1 f., Streba Antal 1 f. Savali József 1 f., Asztalos József 1 f., Majthényi György 1 f., Jenkőri Imre 1 f., Olesvay József 1 f., Mészor József 1 f., Polrig János 1 f., Zbiskó István 1 f., egy jó érzésű lengyel 3 f., Pokorni Andor 1 f., Rhihinger József 1 f., Benitzky Odón 2 f., Poroszkay Péter 1 f., Brünauer Jakab 1 f., Szűcs István 1 f., Röck Szilár 1 f., Szeletzky Mária 1 f., Funk Ferencz 1 f., Hirschfeld Fülöp 1 f., Paulikóvits Pál 2 f. p. p. — Gy ü j t ő: Kisfaludy Sándor, Kisfaludy Sándor 1 f., Kisfaludy Sándorné 1 f., N. N. 1 f., N. N. 1 f., Mészáros József 1 f., haltói Nagy Antal 1 f., Inkey János 5 f., Fintos György 1 f., Hertelendy György 1 f., N. N. 1 f., Gyikáné assz. 10 f., Rozsáné 4 f. p. p. — Gy ü j t ő: Bodó László, Glatz József 2 f., Aschman János 1 f., Nadányi Imre 1 f., Klobusitzky Edvárd 2 f., Erah Mátyás 1 f., Topertzer Odón 1 f., Nagy József 1 f., Bodó László 2 f., Baritz Mihály 1 f. p. p. — Gy ü j t ő: Eördögh Aloiz, Pálffy József 10 f., Kmety Pál 2 f., Eördögh Istv. 5 f., Sántha Imre 5 f., Némethy József 5 f., Apagy Mihály 2 f., Horváth Péter 1 f., Fáy Antal 5 f., Valaki 5 f., Ormos György 5 f., Bernáth Gedeon 5 f., Szlav Ferencz 5 f., Szlávi Tivadar 5 f., Zerfy István 2 f., Eördögh Emil 2 f., Eördögh Kornél 2 f., ifj. Krusperné 3 f., Nadányi Lina 2 f., Eördögh Ida 2 f., Eördögh Aloizné 5 f., Monó Amália 2 f., Eördögh Aloiz 10 f., Eördögh Aurel 5 f., Buday Gábor 1 f., Buday Juliána 30 kr., Buday Rozália 30 kr., Szontagh Julia 50 kr., Buday Imre 1 f., Buday Mária 1 f., Ocsay Pál 3 f., Steller Ignác 5 f. p. p. — Gy ü j t ő: Mátray Gábor, Mátray Gábor 5 f., Hochekker István 5 f., Tanárky Gyula 2 f., a' bajai polgárkatonaság pénztárából Kopeczky Ferencz által 5 f., Mátray József 2 f., Mátray Ferencz 2 f. p. p. — Gy ü j t ő: Stettner György, Bezeredy Mihály 5 f., pápai magyar szabó czéh 4 f., Szürszabó czéh 2 f., takács czéh 2 f., fazekas czéh 2 f., sütő czéh 4 f., kovács czéh 2 f., asztalos czéh 2 f., lakatos czéh 1 f., izraelita község 10 f., kádár czéh 1 f. 20 kr., molnár czéh 10 kr., casino részéről 10 f. — Gy ü j t ő: Nyáry Antal báró: Nyáry Antal 10 f., Szitkey József 1 f., Reviczky András 1 f., Sántha Agoston 2 f., Zallin István 1 f., Mátyus Adolf 1 f., Zallery József 1 f., Zsilky Ignác 1 f., Verebély Ferdinand 1 f., Puchor Sámuel 1 f., Raksányi Pál 2 f., Kuzma Sámuel 1 f. p. p. (Folytatása következik.)

Portugália.

(Folytonos pezsgés; sajtókorlátozás.) Lissabon, oct. 5. A' zendülési pártiak tovább folytatják munkáikat, a' nélkül, hogy őket valaki háborgatná, vagy törvény elibe állíthatnának, mert a' ministerség azon tette, miszerint minden biztosítékot felfüggesztett, nem csak nevetséget, hanem megvetést is gerjeszt. Azért e' héten ujabbán meg akarák a' esendet zavarni. Éjszaka több ember elment a' sz. Apollonia templom egyházfához, felszólítván, hogy azon sekrestye kulcsát adná ki, mellybe az ezen negyed felosztott nemzetőrségfegyverit rakták. Az egyházi engedett ezen felszólításnak 's a' kulcsot átadta. Valami 80 ember fölfegyverkezék, és midőn indulni akarna hirtelen meglátá a' levegőbe bocsátott röpentyüt, 's egy azt mondá: elvagyunk árulva, mire az egész csapat elszéledt, 's nélkül, hogy czélját lehetett volna tudni a' felfegyverkezésnek. De mi gondolat is fegyvert egyház sekrestyéjébe rejteni? Ez más országban is nevétséges volna, itt pedig hol olly ingerültek az elmék, veszedelmes örvöngés. Bizonyosan a' pap mondta, hogy elfér az egyházban, és nem akartak neki ellenmondani. — A' vadászczred altisztjei megakarák parancsnokukat ölni, de a' szándok jókor megtudatott, és hat közülök elfogatott, a' többi pedig megszökött. A' sajtó kor-

látózása mind a két kamrában szerencsésen (!) átment, 's már most némelyek örülhetnek, ha kedvök tartja. —

Spanyolország.

(Krisztina királyné lemondási oklevele.) Madrid, oct. 15-dikén: „Ügyeink váratlan fordulatot vettek. Az új ministerség oct. 10-ikén olvasá föl kormányzati elveit a királynénak, ki semmi ellenvetést nem tön. Már a cortesfóloszlátó rendelet is ki volt boesátva, mit rögtön a többi rendszabály vala követendő. Ekkor azonban még azt kívánták tőle az új ministerek, hogy a nemzethez intézendő nyilatkozványban saját kormányzóságát kárhoztassa, hibáit ismerje meg, a felelősséget pedig rosz tanácsadóira hárítsa. Ezt sokalta Krisztina, 's azonnal kimondá, miszerint inkább kész a kormányzóságról végkép lemondani. Minden rábeszélés siker nélkül maradt. 12-ikén a ministerek, diplomatai-kar 's Valencia minden hatósága előtt ünnepélyesen lemondott a kormányzóságról, 's Esparteronak következő oklevelet nyújtott át: „A corteshez. A nemzet állapotja 's egészségem hanyatlása arra birtak, hogy az 1836-iki alkotmányos cortes által fős. lyányom, Idik Izabella kiskorosága alatt ráruházott kormányzóságról mondjak le, bár mikép sürgetett is tanácsadóim hű honszeretete azt legalább cortesnyitáig folytatni. Gondolám azonban, hogy e' határozatom az ország 's közügy tekintetéből kívánatos. Nem állhatván a népek bizonyos kívánathoz, miket tanácsadóim nézete szerint is komoly fontolatra kellene venni, a kedélyek megnyugtatósaul 's hártatásul ez ügyhelyzetnek, teljességgel lehetlennék találtam a kormányt továbbra is megtartani, 's úgy hiszem, a nemzet jólléte mulhatlanul annak letételét kívánja. Reményem, a cortes illy magos állásra olly férfiakat választand, kik együtt munkálандnak ez ország boldogítására, mellynek erényei azt annyira megérdemlik. Fős. lyányomat a nemzet örködése alatt hagyom, 's azon miniszterekre bizom, kik az alkotmány szelleminél fogva kormányzásra hivatvák a cortes összejötteig, 's a nép és miniszterek annyi tanujeleit adák nekem hűségöknek, hogy e' drága zálogot örömmel bizhatom gondviselőkre. Hogy pedig e' határozatom illő hatásu legyen, tehát sajátkezűleg írom alá e' lemondó oklevelet e' város hatóságai és testületei előtt, 's tanácsom elnökének nyujtom át, annak idején cortes elibe terjesztésül. Valencia, oct. 12-ikén, Mária Krisztina.“ Másnap francia hajón a francia követ kíséretében tova vitorlázott a volt-kormányzó királyné. A ministerek utban vannak Madrid felé. Beszéli, hogy az új kormányzóság politikai közbocsánatot hirdetend, a királynét polgárilag fogja neveltetni, a térdhajtást 's kézcsókot az udvarnál eltöröndi, a tegezést a királyok részről megtiltandja, 's t. eff. Azonban komolyabb tárgyak is igénylik a kormányzóság figyelmét, mert az illy bábjátékok virágszaka Spanyolországban már a nélkül is elmúlt. Egyébiránt a parisi infanszó igen elvesztette a sulykot, ha gondolja, hogy Krisztina eltávoztából hatalom fényszaka virit számára, mert a nemzet mindenek fölött a szobatanácsot (Camarillát) kívánta számüzni, 's ennél fogva bizonyosan mindent elkövetend, hogy az Spanyolországban többé lábra ne kaphasson.

Franciaország.

(Thiers 's ministertársai lemondottak. A spanyol kormányzó királyné francia földön.) Paris, oct. 22-ikén: „Tegnap St. Cloudban Remusat fölolvastván a ministertanács előtt az általa szerkesztett trónbeszédet, a király mást vont elő zsebéből, minek fölolvastva után Thiers kéré a királyt: hallgatná meg még egyszer a felelős ministerség által készített, mi azonnal megtörtént. A beszéd azon erőteljes helye, melly Egyiptus megtámadtatását a szövetségesek által háboruesetnek tüzi ki, igen heves vitára adott alkalmat, mellynek végével a király határozottan oda nyilatkozék, hogy olly kifejezéseket soha nem boesátand ki ajkin; mire Thiers maga és társai nevében a ministerségről azonnal lemondott. Pelet a vitát elhalasztását indítványozá, és a király tüstint megegyezett abban azon megjegyzéssel, hogy akkorra majd lecsilapulhatnak a ministerek, miből teljes joggal következtethetni, miszerint a vitázat igen zajos és szenvedélyes lehete. Este a tanácskozás megújult, de miután egyik rész sem akart engedni, 's a király végre egyenesen kimondá, hogy készebb a trónról lemondani, mint e' részben engedni, tehát Thiers ismétlé lemondását, 's ma már Soult tábornagyot bizta meg ministerség-alakításra a király. Barrot és a legszélso baloldal párt-hivei még azon éjjel nagyszámu gyűlést tartottak. — Krisztina, Spanyolország kormányzó királynéja, a spanyol földet elhagyván Franciaországba menekült, 's Port-Vendresben partra szállt, utját Perpignan 's Montpellier felé Marseillebe folytatandó, honnan Olaszországba szándékozik. E' lépésre leginkább egy röpirat megjelente birta őt, mellyben titkos házassága Munnos kegyenczével botrányos körülményestül ki van hirdetve. Ez irat Spanyolországban a legnagyobb elkeserültséget szült ellene, minek következtiben csak ugy a nem folgamodhatott jobb eszközözhez. — Oct. 20-ikán reggel Laménais „Ország 's kormány“ című röpirata 2ik kiadását 's demokratai almanachját lefoglaltatá a rendőrség, 's több házmototztatást tön, minek következtiben néhány elfogatás történt. —

(Thiers jegyzéke legujabb emlékiratához.) „Paris, oct. Sikan. Követ ur! Azon komoly kérdés, melly jelenleg az egész világot izgatja, épen most új alakot nyert a porta válasza által Ali engedvényire. Ali a szultán fölshóllítására azt felelte, hogy magas ura akarátja alá veti magát; hogy Egyiptus örökségi jog szerint birhatásával megelégszik, és elfoglalva tartott egyéb birtokira nézve a szultán kegyébe bizza magát. Mi az angol kormányt e' kifejezés értelméről tudósítottuk, 's ámbár Ali nem akará azonnal nyilvánítani mindazon engedvényeket, mikre Franciaország élénk kérelminél fogva kész volt hajlani; de mi azért magunkra vállaltuk mégis azokat nyilvánítani, 's kimondtuk, hogy Ali

szükség esetén kész lesz Egyiptus örökös és Szyria ideigleni birásával megelégnüni, Candiát, Adanát és a sz. városokat pedig azonnal kiadandja. Mi a többi hatalmakkal is készek lettünk volna ezek teljesítése iránt a porta megnyugtatósára kezességet vállalni. Minden világosult szellem meghatottnak érte magát Franciaország böcsületesége által, melly különváltsága mellett is folyvást törekvék minden befolyását a keleti kérdés mérsékelt 's békés elintézésire fordítani; valamint szinte mindenké méltányla azon böcsületeséget, mellyel az alkirály a józan mérséklet tanácsira hallgatott. Válaszul illy engedvényekre a porta, saját elhatározásából, vagy meggondolatlan tanácsok után indulva, mielőtt még frigyeseivel értekezhetett volna, az alkirályt, engedékenysége jutalmul, méltóságától megfosztá. Illy czéltalan 's váratlan bánásmód a jul. 15-iki szerződés szellemén is túlhalad, és a legrendkívülibb következményeket is távol maga után hagyja, miket abból jósolhatni. E' szerződés, mellyre Franciaország nem hivatkozhatik — mert nem csatlakozik hozzá, mit azonban említ, hogy kitünjék, milly gyorsan ragadtattak a hatalmak már is veszélyes következményekre — e' szerződés a portának, azon esetre, ha az alkirály minden pontra nézve föltétlen ellenszegüléssel válaszolna, jogot engedett első ajánlatának visszavételére, 's aztán ugy cselekvésre, mikép azt érdekeire és frigyeseinek tanácsira nézve legczélszerűbbnek tartandja; ámde a szerződés két téttdolgot tüzött ki erre: tökéletes ellenkezést az alkirály részről minden pontra nézve, és a négy hatalom tanácsihoz folyamodást. Imé, mind ezekből semmi nem történt; az alkirály nem nyilatkozott határozott ellenszegüléssel, 's a porta még csak nem is vett magának időt válaszul szövegeivel tanácskozni. A porta váratlan engedvényekre letétellel válaszolt! — A négy hatalom illy bánásmódban nem egyezhetett volna meg, 's valóban tudjuk is már, miszerint többen közülök határozottan roszalák azt. Palmerston l. tudatá velünk, miszerint azt csupán fenyegető rendszabálynak kell tekintenünk minden hatásos vagy szükséges következmény nélkül. Apponyi gr. urral beszélgetvén e' tárgyról, kormánya részről egészen hasonló nyilatkozványt hallék. Mi e' böcsületes nyilatkozványokat örömezt vesszük tudomásul, egyszersmind megragadván ez alkalmat Franciaország nézetei kifejezésire e' tárgyról. Franciaország nyilvánítá, mikép minden erejét a béke, az európai súlyegyen föntartására fordítandja. Most alkalmunk van nyiltan kifejezni, mit értettünk e' nyilvánítással. Midőn Európa állapotját a főnálló szerződések szerint, lélekisméretes hűséggel tekintetbe vettük, föltettük, hogy az 1815 óta uralkodó béke alatt ez állapot semmi változást ne szenvedjen, bármelly főnálló hatalom rovására vagy hasznára. Mindenkor ez értelem-ben szóltunk a török birodalom föntartásáról. A török nép, nemzeti tulajdoninál fogva is bizonyosan megérdemlé függetlensége tisztelését; ámde ezenkül Európa legdrágább érdekei is a török birodalom föntartása mellett vittak. Ha ez ország elbuknék, csak a szomszéd birodalmak nagyobbitására szolgálhatna, mi nem fogna az általános súlyegyen koczkáztatása nélkül megtörténhetni, mert a nagy hatalmak mostani viszonyit annyira megzavarná, hogy a világ az által egészen más alakot nyerne. Franciaország, 's vele minden nagy hatalom, annyira érzék ezt, hogy az ozman birodalom föntartására böcsületesen szövetkeztek, minden tekintet nélkül érdekeikre, mik bukását v. főnmaradását követendheték. Igen, de a török birodalom a fekete tengertől egészen a vörös-ig terjed. Egyiptus és Szyria függetlenségének biztosítása épen olly nagy fontosságu, mint a Boszpor és dardanellák sértetlensége. Egy függésben élt fejdelemnek sikerült két tartomány szilárd kormányzatát megalapítani, miket a konstinápolyi szultánok hosszasb idő óta nem birtak féken tartani. Ha e' jobbágy-fejdelem az általa kormányzott tartományokban az európai szelidségét 's polgárisulást nem birta is megalapítani, miket talán tartományinak erkölcsi iránya még nem képes elbirni, tehát legalább több rendet hozott uralkodásba, mint bár melly török birodalmi tartományban jelenleg létezik. M. Ali nyilvános hatalmat, hadserget 's tengerészetet tudott alkotni; ő a török nép büszkeségét emelé, 's ismét fölébreszté benne azon bizalmat önmagához, melly függetlensége ótalalmazására elkerülhetlenül szükséges. E' jobbágyfejdelem, veleményünk szerint lényeges és szükséges részivé lön az ozman birodalomnak. Megsemmitése nem adta volna a porta kezeibe azon hatalmat, mellyel hajdan nem birt Egyiptus és Szyria kormányzatára, 's egy olly alattvalóját semmitendi vala meg, ki most egyik legkitünőbb hatalmát képezi. Ez esetben csak olly basákkal birna a szultán, kik ellenében tétleg függetlenül állnának, mig egyszersmind egyről egyre kül befolyásnak hodolnának. Szóval, a basa letétele által a török birodalom egységének egy része koczkára leendett kitétetve, sezzel egyszersmind az általános súlyegyennek lényegesebb része. Franciaország véleménye szerint az egyiptusi alkirály azon tartományok által, miket kormányoz, azon tengerek által, mikre munkássága kiterjed, mulhatlanul szükséges most a világ külön tartományi birtok viszonyzatának biztosítására. E' meggyőződésből Franciaország, melly a keleti kérdésnél épen olly kevésbé haszonleső, mint a többi nagy hatalom, mellyek a sept. 17-iki jegyzőkönyvet aláírák, kényszerülve látja magát nyilvánítani, miszerint az alkirály letétele végrehajtását az általános súlyegyen megtámadásának tekintendi. A most támadt háborura vélik némelyek bizhatni azon határok kijegyzését, mellyek jövendőre Szyriában a szultán birtokit Ali tulajdonától el fognák választani; de Franciaország nem bizhatja az alkirály sorsát illy véletlenségre. Azonban legyen bármelly határvonala M. Ali-nak és a szultánnak, kettős létezésük Európára nézve elkerülhetlenül szükséges, és Franciaország sem az egyik, sem másik elnyomatását nem engedheti meg. Kész levén minden elfogadható kiegyenlítést elfogadni, melly e' kettős létezését illőn biztosítja, e' pillanatban csupán annak nyil-

ványítására szorítkozik Franciaország, hogy a Konstantinápolyban kimondott letétel végrehajtásához megegyeztetést adni soha nem fogja. Egyébiránt a jul. 15iki szerződést aláírt hatalmak többrendű nyilatkozványa biztosít bennünket az iránt, hogy e tekintetben egyenlőn magyarázzuk meg velők az európai sulyegyent, 's hogy e' pontban öszhangzó véleménnyel bírnak. Misajnálkozni fognánk ugyan minden meghasonlason; de az általános sulyegyent ilyenemű biztosításáról azért lemondani nem fogunk. Franciaország reményli, miszerint méltanyani fogják Európában azon okokat, miknél fogva eddigi hallgatását meg kelle szegnie. Európa mindazon események után is, mellyek Franciaországot sérték, tökéletesen bizhatik folytonos békeszeretében, és egyszersmind haszonnemlésésiben, mert azon gyanut senki nem táplálhatja, hogy keleten birtok-nagyobbitásra törekszik. Franciaország csupán az európai sulyegyent főtartását ohajtja. Ez ohajtás valamennyi nagy hatalomnak kötelessége. E' főtartásban mindegyiknek legfőbb dicsőségét kell helyezni. Engedje Ön, követ ur, 's a' t. Thiers. —

(Utczaiháborgás. Elegy.) Oct. 21dikén este mintegy 300 dolgozó csődült össze St. Germain negyedben és a' marseillaisét éneklé. Lafontaine, hatóságörmeister találkozáva e' csoporttal, elszélyedésre inté az éneklőket; de szavait füttyölés, káromlás és közápor követé, végre pedig levonák lovárul az őrmestert és veszélyesen megsebesíték. — Lamennais ismét legujabb röpirata miatt eskütszék elébe fog állíttatni. — Darmés egyik ismerőse lakásán kétezer töltést 's nagy mennyiségű löport és önt találtak. Soult tábornagy és Molé gr. folyvást tanácskoznak a' királylyal, ki már korábban el volt Thiers lemondására készülve, mert többször értekezett a' tábornagygyal ministerség-alakításról. Beszélük, hogy e' fordulat következtében a' kamranyitást nov. 12ikére fogja a' király elhalasztani; bizonyost azonban még nem tudhatni. — A' főlebbviteli törvényszék Laffarge Mária ellen a' gyémántlopás miatt kimondott ítéletet megerősíté, és az eskütszék határozatát jogszerűnek nyilatkoztatá. — Krisztina özvegy királyné Nápolyt választá lakhelyül; Montpellierben Cabrera födetlen fővel udvarlott neki átutaztakor az utcán. Valamennyi lap azon körülményből is kiemeli az angol kormány ármányit, miszerint az angol követ nem a' kormányzó királynénál, hanem egyenesen II. Izabellánál volt meghatalmazva, minél fogva az angol kormány már előre gyanítá az ügyek mostani álláspontját. —

Törökország.

Török határ, oct. 23. A' boszniai helytartó az utolsó lázadásért nagy adót vetett Serajevo lakosira, miért ezek mind a' helytartóhoz, mind Konstantinápolyba küldöttséget indítottak. A' helytartó nem sokat ad a' gülhane hattisherifre, most is csakugy sanyargatja 's huzza vonja a' földnépét mint az előtt; a' bagdadi basa a' hattisherif kihirdetése napján annak tiszteletere több embert kivégeztetett. — Konstantinápolyi hír szerint Anglia közbenjárására Russzia és a' khivai khan közt alkudozás kezdetett meg. A' khán minden orosz foglyot visszaküld Orenburgba egy angol tiszt parancsnoksága alatt. Khiva angol ótalom alá adja magát, miért Russzia lemond e' részen birtoka terjesztéséről, 's ezt Russzia a' jul. szerződés után Anglia kedvéért teszi. Sereget, pénzt, hadi szert folyvást küldöznek Konstantinápolyból Szýriába. — M. Ali a' nagyvezérhez irt utóbbi levelében azon reményt fejezi ki, miszerint a' közte és porta közt fenforgó nehézség könnyen kiegyenlíthető. — Ha francia hadi hajó szýriai vagy egyiptusi kikötőbe akarna bemenni, a' szövetségesek hajóhada, nem engedi meg a' bemenetelt. — Azon francia mérnököt, kit Thiers az alexandriai erősítési művek megtekintésére küldött, a' serail közeliben levő álgyutelepre azt monda, hogy egy negyed óraig sem állná ki az ellenség tüzét, hogy Alexandria huzamos ellenállást nem tehet 's megerősítésre legalább két hónap kell. A' basa puskapora nagyon megfogyott, többet pedig kénkö hiánya miatt nem csinálhatni, mert Marseilleből néhány hónap óta nem mernek kénköt szállítani. — A' török tengeri tiszteket sept. 29kén küldé vissza Ali Konstantinápolyba, a' török katonák sirva néztek utánok, és kijelenték, hogy készebbek a' hajót levegőbe röpitni, mint a' szultán ellen harcolni. Erre lázadás ütött ki közöttök, mit csak alig tudott Ali elnyomni. — A' szövetségesek az egyiptusi átszökött és elfogott katonákkal igen jól bánnak, és hátralevő hópénzöket azonnal kifizették. — Alexandria őrsége 25ezer főre megy, az álgyuk száma pedig 500ra; csakhogy annyi álguyhoz nincs elég pattantus. —

Hollandia.

(Trónbeszéd) Haaga, oct. 29. Nemzetes uraim! Kormányra léptem után először állván e' helyen, atyám felé vonzódnak érzésem, ki olly sok éven át disze volt a' trónnak. Önök tudják, mi ok indította őt arra, hogy a' koronát nekem adja, 's ez által előhozza azon pillanatot, melly engem szorosabban köt, mint valaha Hollandiához. Mi tiszteljük az okot, de megindulás nélkül nem tekinthetünk azon határozatra, melly véget vet azon uralkodásnak, melly hazánk történetiben néhány dicső lapot foglaland. Adja isten, hogy atyám még sokaig élvezhesse az ohajtott nyugodalmat, és tanuja lehessen azon gazdag aratásnak, mellynek magva uralkodása alatt hintetett el, és gondjának, a' hollandi nép szeretete legyen jutalma. Az ő példája által lelkesítve törekszem bevégezni a' munkát, mi e' pillanatban rám bízott. Ezen órában is teljesen érzem ezen hivatal fontosságát, de azért nem hátrálok, mivel isten segítségiben bízom, mivel a' nemzet tapasztalt hajlandóságát ismerem, melly minden örökösödést szerencsésjének tart, és mivel meg vagyok győződve, hogy Önök, uraim, velem egy célú tartnak szem előtt t. i. az alaptörvény igazságos kiszolgáltatását a' nép javára. Viszonyink az idegen hatalmakkal kedvezők. A' magas portával mult nyáron kereskedési szerződés kötöttetett, és kölcsönösen megerősítettetett. A' kereskedés és

hajózás előmozdítására megkezdett alkudozás Franciaországgal, a' schweizi, és a' texasi köztársasággal jó sikerrel biztat. Azon rendszabályok, mellyek az alaptörvényben tett változás által szükségesek lettek, vagy megtétettek, vagy készülöben vannak. Ennek következtében örülök, hogy a' limburgi hercegség követit körünkben láthatom. Az ország száraz és vízi ereje kielégítő állapotban van. Az ipar és nép jóléte gyarapszik. A' nyilvános nevelés megtermi az ohajtott gyümölcsöt. Kormányom megfontolva fog gondoskodni a' szükséges javításról. Keletindiai birtokunk jó állapotban van. Sumatra szigetén a' szárazföldi és vízi erő egyetértve munkálkodik a' hollandi érdek megerősítésére. A' pénzügy az utóbbi események, halfogás, rosz számolás által sokat szenvedett, de reménylhető, hogy a' nép folyvást öregbülő jóléte, tartós béke, a' törvényben tett hasznos javítás, és észszerű gazdálkodás ezen sebet is meggyógyosolják. A' számadás, költségvetés Önök elibe fog terjesztetni. Azon remény, miszerint a' kiadást ezután új kölcsön nélkül fedezhetjük, be fog teljesedni. Új adót nem kívánunk; de azeltörölt ráadási adó (bosszantó, opcenten) fölélesztése elkerülhetlen. Az eleség-, czukorvám, földmívelés előmozdítása dolgában szükséges törvényváltoztatások, a' be- és kiviteli rendszer szinte Önök elibe terjesztetnek. Az adósságot és más pénzügyi dolgokat illető alkudozás Belgiummal még nem végeztetett be. De én erősen hiszem, hogy nem sokára szerencsés véget ér.

Olaszország.

Olasz határ, oct. 18. A' szardíniai kormány azon véghatározatot tevő, miszerint ha a' háboru csakugyan kiüt, fegyveres pártatlanságot tartand, 's darab idő óta ehhez alkalmazva teszi a' készüléket. — Romában a' poroszüggyvivő élénk közlekedésben van a' pápai titoknokkal. —

Schweiz.

Genfító, oct. 14. Billiet ezredes 's egyszersmind jeles politikai író, Schweiz pártatlanságáról háboru esetén köv. nyilatkozott: „Nekünk nincs sem marseillei dalunk, sem Rule Britanniánk; a' hang, melly hozzánk szól 's bennünket felindít, a' vadászkiáltás hangja, melly mellett eldőlünk győztek. Lételünk első és multhatatlan föltéte, hogy egész Európa előtt bebizonyítsuk, miszerint pártatlanságunk nem üres hang, hanem egyetlenegy gondolatunk 's politikánk. Meg kell tovább világosan mutatnunk a' külföldnek, hogy eltökéltük pártatlanságunk föltartását. Hogy ezt előtte hihetővé tegyük, nem sok szóra van szükségünk, de annyival több tette. Először olly kormánnyal kell föllépnünk Európa előtt, melly képes Schweiz nevében szólni és cselekedni. Oda kell munkálnunk, hogy az egyenletlenség lelke csak néhány öregnél 's jobbitthatannál maradjon fen, hogy a' 22 zászló, mint minap a' solothurni ünnepen egyesült, soha többé külön ne szakadjon egymástul. Harmadszor: pártatlanságunkat valódi szabályokra alapítsuk. Ezen rendszabályok kétféle természetűek u. m. pénzügyiek és katonaiak. Az elsőbbek, a' legfontosabbak. Mert az tudva van, hogy Schweiz a' jó katonák növendék-iskolája. De az is tudva van, hogy országunknak nincs pénzügye; azért aztán azt hiszik, hogy könnyebben bánhatnak velünk, ha csekély kincstárunkat kimerítik. Mutassuk meg, hogy ezen vélemény hibás. Azért sokat kell tenni, még pedig tüstént. Az elsőre nézve biztosítunk kell magunkat, hogy kiadott tökéinket azonnal behuzhassuk. Azután felszólítást kell bocsátunk a' kantonokhoz, miszerint legalább hatszoros pénzilletőséget állítson ki, hogy azon öszveg két annyira emelkedjék. Ezen illetőség vissza fog fizettetni, ha a' veszély ideje elmúlt. Továbbá háboru esetére benn az országban kölcsönt kell venni, mellyet a' szövetség és a' megyei kormány biztosít. Ha ezen kölcsön azonnal nem létesülhetne, örökre kételkedni kellene a' schweiziek hazaszeretetében. Végre köz felszólítást kell tenni a' hazafisághoz és minden adományát hálával elfogadni. Ha, miben én nem kétkezem, a' hadsereg lemond hópénzéről, a' mennyiben feltartására nem szükséges, el kell fogadni. A' hadsereg nézve köv. elveket kellene fölláttatni. A' határokat szabadon kellene hagyni, lemondván az örvonali vagy szemeltartási rendszerről, csak néhány rendőri tanyát kellene állítani, hogy a' határt kijelölje és a' tévedést akadályoztassa. A' schweizi hadsereget két részre kell osztani, mellynek mindenikében 32ezer ember legyen egy fővezér parancsa alatt. Egyik hadosztály keleti Schweiz belsejében állana, másik pedig nyugatiban. A' tisztikaroknak, és hadi biztosság tiszteinek állomási helyükön kell lenni. Szükség esetén mindkét osztályt legfőlebb nyolcz nap alatt talpra kell állítani. Midőn ezen rendszabályok foganatosítva vannak, akkor és nem hamarabb kell Schweiznek az európai hatalmakkal szólnia, 's nyilvánítania, miszerint kész birtokát és pártatlanságát megvédelmezni; nyilvánítania kell, hogy, ha ezen pártatlanságot szantszándékosan csak egy nap is megsértik, azonnal mint ellenség 60ezer schweizi indul a' megtámadó ellen, nyilvánítania kell hogy erős tartalék-sereg van és ezenkél az egész nép készen áll parancsára. E' beszédet Európa meg fogja érteni.“ — A' főhely oct. 20kán egybehívá a' köztársasági katonai hatóságokat, és a' pártatlanság megőltalmazására felszólította a' megyéket. A' határszéli megyékhez különös parancs küldött. —

Figyelmeztetés.

A' pesti művészeti egyesület f. e. nov. Skán délelőtti 9 órakor tartandó közgyűlésében következő tárgyak fognak tanácskozás alá kerülni: a) pénztári jelentés 18³⁹/₄₀re; b) az alapszabályoknak javasolt módosításai; c) az igazgató választmány, titoknok és pénztárnok választatása 184⁰/₁re. A' t. cz. részvényesek minél nagyobb számmal megjelenésre kéretnek. Költ Pesten, oct. 30kán 1840. Szalay László egyesületi titoknok.